

KLAGANDE

Försäkringskassan

MOTPART

[REDACTED]

Ombud: Advokat Jessica Gustavsson
C J Advokatbyrå AB
Cardellgatan 1
114 36 Stockholm

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Förvaltningsrätten i Uppsalas dom den 17 juli 2017 i mål nr 2216-17,
se bilaga A

SAKEN

Assistansersättning

KAMMARRÄTTENS AVGÖRANDE

Kammarrätten avslår överklagandet.

YRKANDEN M.M.

Försäkringskassan yrkar att kammarrätten upphäver förvaltningsrättens dom och fastställer Försäkringskassans beslut samt för fram bl.a. följande. [REDACTED] har inte behov av aktiv tillsyn av övervakande karaktär som utförs av en person som har ingående kunskaper om henne. Utredningen visar att det stöd som [REDACTED] är i behov av kan tillgodogöras av en person som har adekvat utbildning om hennes funktionsnedsättning. Det räcker med att personalen får kunskap om hennes funktionsnedsättning utifrån medicinsk dokumentation och adekvata säkerhetsåtgärder. Det är inte visat att det krävs ingående kunskaper som tar tid att lära sig och som är svårt att föra över till någon annan. På det korttidsboende som [REDACTED] [REDACTED] har vistats på fungerar det även när det är vikarier som arbetar.

[REDACTED] anser att överklagandet ska avslås och för fram bl.a. följande.

Det är ostridigt att hon har behov av tillsyn. Det är också ostridigt att hon har ett grundläggande behov av hjälp i samband med kommunikation. Endast personer med ingående kunskaper om henne kan alltså tillgodose hennes behov av hjälp i samband med kommunikation. Hennes svårigheter att kommunicera ska beaktas vid bedömningen av om ingående kunskaper om henne krävs för att tillgodose hennes behov av tillsyn.

Det är inte tillräckligt att ha kunskap om hur barn med funktionsnedsättningar fungerar för att kunna tillgodose hennes behov av tillsyn. Hon behöver tillsyn av någon som känner henne och har särskild kunskap om just henne och hur hennes funktionsbegränsningar påverkar behovet av hjälp. Det stämmer inte att det fungerar på korttidsboendet när vikarier arbetar där. Av de uppgifter som korttidsboendet har lämnat framgår att hon är i behov av att alltid ha en person vid sin sida och att det är en liten arbetsgrupp som arbetar runt henne. Det är alltid samma person

på natten, och under dagen finns det tre personal som är anställda. De som arbetar med henne känner henne bra. Under våren 2017 har hon haft en hög frånvaro från korttidsboendet på grund av eskalerande självskadande och utåtagerande beteende. Det beteendet är särskilt påtagligt när det är personal på korttidsboendet som inte har kunskap om henne.

Till stöd för sin inställning ger hon in skrivelser från skolan, korttidsboendet och assistenter.

SKÄLEN FÖR KAMMARRÄTTENS AVGÖRANDE

██████████ omfattas av den personkrets som kan ha rätt till assistansersättning. Frågan i målet blir därför om hennes behov av personlig assistans för de grundläggande behoven överstiger i genomsnitt 20 timmar per vecka.

För att ett behov ska ses som grundläggande krävs att det är fråga om hjälp eller stöd av mycket privat karaktär som uppfattas som känsliga för den personliga integriteten. Aktiverings- och motiveringsinsatser av olika slag räknas normalt inte till de grundläggande behoven. Undantagsvis kan en annan bedömning göras om det är fråga om att den enskilde behöver sådan aktiv tillsyn som närmast har karaktär av övervakning.

Av utredningen i målet framgår att ██████████ har ett behov av ständig tillsyn. Försäkringskassan anser dock att behovet kan tillgodoses av någon utan ingående kunskaper om ██████████ varför någon tid inte beaktats för detta som ett grundläggande behov.

Kammarrätten anser att det av utredningen i målet framgår att den tillsyn som ██████████ har behov av är av sådan kvalificerad, övervakande karaktär att det skulle kunna räknas som ett grundläggande behov. Frågan är

då om tillsynen behöver utföras av någon med ingående kunskaper om henne.

De intyg som [REDACTED] lämnat in visar en tydlig bild av att hennes utbrott går att förhindra, eller i vart fall minska, i klart större utsträckning om det görs av någon som känner henne. Hon har också sådana kommunikationssvårigheter att hon inte kan kommunicera med någon som saknar ingående kunskaper om henne. Kammarrätten anser därför att den tillsyn som krävs förutsätter ingående kunskaper om henne och att den därför ingår i hennes grundläggande behov (jämför RÅ 1997 ref. 23 I och RÅ 2010 ref. 17).

Även vad gäller de övriga grundläggande behoven gör kammarrätten samma bedömning som förvaltningsrätten.

Kammarrätten gör, mot bakgrund av hur de grundläggande behoven bedömts, i likhet med förvaltningsrätten bedömningen att [REDACTED] behov av personlig assistans för de grundläggande behoven överstiger i genomsnitt 20 timmar per vecka. Hon har därför rätt till assistansersättning. Försäkringskassans överklagande ska därmed avslås.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga B (formulär 4).

Thomas Rolén
kammarrättspresident
ordförande

Åke Kärnell
kammarrättsråd
referent

Sanja Moraca Roos
tf. assessor

Alexandra Braf
kammarrättsfiskal
föredragande

**FÖRVALTNINGSRÄTTEN
I UPPSALA**

Enhet 1

DOM
2017-07-17
Meddelad i Uppsala

Mål nr
2216-17

KLAGANDE

██████████ ██████████

Ombud: Advokat Jessica Gustavsson
C J Advokatbyrå AB
Cardellgatan 1
114 36 Stockholm

MOTPART

Försäkringskassan
Processjuridiska enheten i Stockholm
103 51 Stockholm

ÖVERKLAGAT BESLUT

Försäkringskassans beslut den 25 april 2016, diariernr 13731-2016

SAKEN

Assistansersättning enligt socialförsäkringsbalken, SFB

FÖRVALTNINGSRÄTTENS AVGÖRANDE

Med upphävande av Försäkringskassans beslut bifaller förvaltningsrätten överklagandet och förklarar att ██████████ har rätt till assistansersättning.

Målet överlämnas till Försäkringskassan för utredning av det totala behovet av assistansersättning.

BAKGRUND OCH YRKANDEN M.M.

Försäkringskassan beslutade genom omprövning den 24 april 2016 att ██████████ (██████████) inte har rätt till assistansersättning. Beslutet motiverades i huvudsak enligt följande. ██████████ hjälpbehov avseende grundläggande behov utgörs av personlig hygien med en omfattning av 7 timmar per

Dok.Id 209097

Postadress Box 1853 751 48 Uppsala	Besöksadress Kungsgatan 49	Telefon 018-431 63 00 E-post: forvaltningsratteni uppsala@dom.se www.forvaltningsratteni uppsala.domstol.se	Telefax 018-10 00 34	Expeditionstid måndag–fredag 08:00-16:00
---	--------------------------------------	--	--------------------------------	---

vecka. Då hennes behov av hjälp med de grundläggande behoven inte överstiger 20 timmar per vecka föreligger inte rätt till assistansersättning från Försäkringskassan.

■■■■ yrkar att Försäkringskassans beslut ska upphävas och att hon förklaras ha rätt till assistansersättning samt att målet ska återförvisas till Försäkringskassan för utredning av det totala behovet av assistans. Till stöd för talan anförs i huvudsak följande. Hennes behov av hjälp med de grundläggande behoven överstiger i genomsnitt 20 timmar per vecka då det krävs mycket kvalificerade pedagogiska insatser av någon med ingående kunskaper om henne och tid för att t.ex. få henne att äta, behålla kläderna på samt att bryta hennes aggressiva och destruktiva beteende.

Försäkringskassan bestrider bifall till överklagandet och anför i huvudsak följande. ■■■■ har behov av ständig tillsyn men då det inte finns stöd för att det skulle behövas ingående kunskaper om henne och hennes funktionsnedsättning som det tar tid att lära sig och som är svårt att överföra till någon annan, är inte tillsynsbehovet av sådan karaktär att det utgör grundläggande behov. Även om ■■■■ har ett begränsat språk är hennes behov av kommunikation så begränsat att ingen tid kan beräknas.

SKÄLEN FÖR AVGÖRANDET

Den som omfattas av personkretsen enligt 1 § lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade, LSS, har rätt till assistansersättning om behovet av personlig assistans för de grundläggande behoven uppgår till i genomsnitt mer än 20 timmar per vecka (51 kap. 2 och 3 §§ SFB). Med grundläggande behov avses hjälp med personlig hygien, måltider, att klä av och på sig, att kommunicera med andra eller annan hjälp som förutsätter ingående kunskaper om den funktionshindrade (9 a § LSS).

Då det är ostridigt mellan parterna att [REDACTED] omfattas av LSS personkrets är frågan i målet om hennes behov av hjälp med de grundläggande behoven är av den omfattningen att rätt till personlig assistans föreligger.

Personlig hygien

Försäkringskassan har beaktat tid för personlig hygien med totalt 1 timme per dygn i form av blöjbyten vid 2 tillfällen á 10 min, tvättning och torkning vid dusch med 15 min per dygn samt tandborstning, hand- och ansiktstvätt, nagelvård och extra avtvättning med 25 minuter per dygn. [REDACTED] anser att hela den ansökta tiden motsvarande 15 timmar per dygn ska godtas och anför bl.a. att hon vid tarmtömning använder blöja och behöver duschas ren efteråt, att hon efter övriga toalettbesök behöver tillsägelse om att torka sig och tvätta händerna samt att all hygien tar tid då hon inte kan skyndas på.

Förvaltningsrätten anser med hänsyn till att det framgår av utredningen att [REDACTED] endast använder blöja vid tarmtömning att det inte finns skäl för att beakta flera blöjbyten per dag än vad Försäkringskassan har gjort. Med hänsyn till att det framgår att [REDACTED] hjälpbehov avseende avtvättning av händerna består av tillsägelser samt att instruktioner och liknande som enligt rättspraxis inte anses vara av så kvalificerat slag att det utgör grundläggande behov (RÅ 2009 ref. 59 med däri angivna rättsfall) anser förvaltningsrätten att det inte finns skäl för att bevilja den ansökta tiden för handtvätt fullt ut. Med hänsyn till att det inte framgår varför handgriplig praktiskt hjälp behövs vid ansiktstvätt när det räcker med instruktioner vid handtvätt anser förvaltningsrätten att det inte finns skäl för att bevilja den ansökta tiden för ansiktstvätt fullt ut. Med hänsyn till att det framgår av övertandläkare [REDACTED] [REDACTED] intyg den 18 juni 2015 att det räcker med tandborstning vid 2 tillfällen per dag för att tillgodose [REDACTED] behov av god tandhygien anser förvaltningsrätten inte heller att den ansökta tiden för tandborstning kan beviljas fullt ut. Med stöd av det nu anförda anser förvaltningsrätten att

utredningen inte ger stöd för annat än att [REDACTED] behov av aktiv praktisk hjälp avseende toalettbestyr, tandborstning, hand- och ansiktsvätt, samt nagelvård får anses vara tillgodosedd genom den av Försäkringskassan beaktade tiden för detta. Med hänsyn till att det inte finns skäl för att betvivla att toalettbestyren ibland kan föranleda behov av avtvättning i dusch anser förvaltningsrätten dock att den ansökta tiden om 2 extra duschtillfällen per vecka ska beaktas för att [REDACTED] hjälpbehov i samband med toalettbestyr fullt ut ska kunna tillgodoses.

På- och avklädning

Med hänsyn till att inget annat framgår av utredningen än att [REDACTED] rent praktiskt kan klä på och av sig, även om hon inte gärna vill ha kläder på sig och kan ta av dem i olika sammanhang, instämmer förvaltningsrätten i Försäkringskassans bedömning att tid för på- och avklädning som ett enskilt grundläggande behov inte kan beviljas.

Måltider

Med hänsyn till att inget annat framgår av utredningen än att [REDACTED] rent praktiskt klarar att äta och dricka själv, även om hon är selektiv vad det gäller vad hon vill äta och inte kan sitta stilla vid matbordet, instämmer förvaltningsrätten i Försäkringskassans bedömning att tid för måltider som ett enskilt grundläggande behov inte kan beviljas.

Kommunicering och annan hjälp som förutsätter ingående kunskaper

Försäkringskassan anser att [REDACTED] har ett begränsat verbalt språk och att hon har svårt att förmedla sina behov men har inte beaktat någon tid för kommunikering med hänvisning till att [REDACTED] kontakter utanför skolan och hemmet bedöms vara så begränsade att ingen tid för kommunikering kan beräknas som grundläggande behov. Förvaltningsrätten konstaterar att det

framgår av rättspraxis att förmågan att kommunicera med andra och att kunna skapa och upprätthålla sociala kontakter hör till de grundläggande behoven. Med hänsyn till att det framgår av utredningen att [REDACTED] använder 3-ordsmeningar, tecken och kroppsspråk för att förmedla sig med omgivningen och att bildstöd behövs för att förtydliga för henne vad omgivningen menar, anser förvaltningsrätten att det är klarlagt att hon har sådana särskilda svårigheter att kommunicera som utgör grundläggande behov (jfr. RÅ 2000 ref. 11 och RÅ 2010 ref. 17), vilket inte heller synes vara ifrågasatt av Försäkringskassan. Det har visserligen inte framkommit att [REDACTED] har några omfattande fritidsaktiviteter med behov av kommuniceringshjälp men då det inte finns skäl för att ifrågasätta att [REDACTED] har svårt att kommunicera när syskonen har kamrater hemma och barn utan funktionshinder i hennes ålder vanligtvis kan leka och kommunicera självständigt med andra barn, anser förvaltningsrätten att Försäkringskassan inte har haft skäl för att helt bortse från hennes behov av kommuniceringshjälp.

Försäkringskassan anser att [REDACTED] har behov av ständig tillsyn men har inte beaktat någon tid för annan hjälp som förutsätter ingående kunskaper om [REDACTED] med hänvisning till att det inte krävs ingående kunskaper om henne för att tillgodose tillsynsbehovet. I denna fråga kan förvaltningsrätten konstatera att det framgår av rättspraxis att om den enskilde på grund av sitt psykiska tillstånd har sådana bristande insikter och aggressivitet, ofta i kombination med kommuniceringssvårigheter, att han eller hon behöver aktiv tillsyn av övervakande karaktär av någon med ingående kunskaper om honom eller henne för att förhindra frekvent förekommande förödande konsekvenser så som skada på den enskilde själv, andra personer eller egendom, kan tillsynsinsatser undantagsvis anses utgöra grundläggande behov (jfr. HFD 2015 ref. 46 och RÅ 2009 ref. 57 med däri angivna rättsfall). Försäkringskassan har inte ifrågasatt att [REDACTED] har ett sådant psykiskt funktionshinder som krävs för att det så kallade femte grundläggande behovet ska kunna beaktas. Vid sådant förhållande och med hänsyn till att det framgår

av utredningen att [REDACTED] blir så frustrerad när hon inte kan göra sig förstådd, har invanda rutiner bryts eller när hon inte får som hon vill att hon t.ex. kan slänga tallriken i golvet, slita av sig kläderna, dunka huvudet i golvet, slåss, knuffas, rivas, nypas och skrika, anser förvaltningsrätten att utredningen ger stöd för att hon är i behov av aktiv tillsyn av övervakande karaktär som, med hänsyn till hennes kommuniceringssvårigheter, måste tillgodoses av någon med ingående kunskaper om henne.

Sammanfattning

Sammanfattningsvis anser förvaltningsrätten att ytterligare tid som grundläggande behov ska beaktas avseende personlig hygien, kommunikering och aktiv tillsyn. Med hänsyn till det omfattande behov av aktiv tillsyn av övervakande karaktär som får anses föreligga kan förvaltningsrätten inte finna annat än att den ytterligare tid som bör beaktas tillsammans med de av Försäkringskassan beaktade 7 timmarna per vecka är av den omfattningen att [REDACTED] behov av personlig assistans för grundläggande behov överstiger 20 timmar per vecka. Vid sådant förhållande ska Försäkringskassans beslut upphävas och [REDACTED] förklaras ha rätt till assistansersättning. Det ankommer på Försäkringskassan att beräkna det totala behovet av assistansersättning. Överklagandet ska därmed bifallas.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga (DV 3104/1A)

Eva Frånlund Althin
rådman

Nämndemännen Ragnhild Asp Ekström, Lisbeth Persson och Anders Rydell har deltagit i avgörandet. Målet har handlagts av föredragande jurist Lolita Ekelund.

HUR MAN ÖVERKLAGAR - PRÖVNINGSTILLSTÅND

Den som vill överklaga förvaltningsrättens beslut ska skriva till Kammarrätten i Stockholm.

Skrivelsen ska dock skickas eller lämnas till förvaltningsrätten.

Överklagandet ska ha kommit in till förvaltningsrätten **inom två månader** från den dag då klaganden fick del av beslutet. Tiden för överklagandet för offentlig part räknas emellertid från den dag beslutet meddelades.

För att ett överklagande ska kunna tas upp i kammarrätten fordras att **prövningstillstånd** meddelas. Kammarrätten lämnar prövningstillstånd om

1. det finns anledning att betvivla riktigheten av det slut som förvaltningsrätten har kommit till,
2. det inte utan att sådant tillstånd meddelas går att bedöma riktigheten av det slut som förvaltningsrätten har kommit till,
3. det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas av högre rätt, eller
4. det annars finns synnerliga skäl att pröva överklagandet.

Om prövningstillstånd inte meddelas står förvaltningsrättens beslut fast. Det är därför viktigt att det klart och tydligt framgår av överklagandet till kammarrätten varför man anser att prövningstillstånd bör meddelas.

Skrivelsen med överklagande ska innehålla

1. Klagandens person-/organisationsnummer, postadress, e-postadress och telefonnummer till bostaden och mobiltelefon. Adress och telefonnummer till klagandens arbetsplats ska också anges samt eventuell annan adress där klaganden kan nås för delgivning. Om dessa uppgifter har lämnats tidigare i målet – och om

de fortfarande är aktuella – behöver de inte uppges igen. Om klaganden anlitar ombud, ska ombudets namn, postadress, e-postadress, telefonnummer till arbetsplatsen och mobiltelefonnummer anges. Om någon person- eller adressuppgift ändras, ska ändringen utan dröjsmål anmälas till kammarrätten.

2. den dom/beslut som överklagas med uppgift om förvaltningsrättens namn, målnummer samt dagen för beslutet,
3. de skäl som klaganden anger till stöd för en begäran om prövningstillstånd,
4. den ändring av förvaltningsrättens dom/beslut som klaganden vill få till stånd,
5. de bevis som klaganden vill åberopa och vad han/hon vill styrka med varje särskilt bevis.

Adressen till förvaltningsrätten framgår av domen/beslutet.

Sista dagen för överklagande är i regel den dag som genom sitt tal i månaden motsvarar den dag Ni fick del av beslutet. Om Ni fick del av förvaltningsrättens beslut t.ex. den 30 juni måste skrivelsen med överklagande ha kommit in senast den 30 augusti. Om Ni fick del av beslutet en dag med ett tal i månaden som inte finns i slutmånaden löper tiden i stället ut på slutmånadens sista dag. Om Ni fick del av beslutet t.ex. den 31 juli måste skrivelsen med överklagande ha kommit in senast den 30 september.

Om sista dagen för överklagande infaller på lördag, söndag eller helgdag, midsommarafton, julafton eller nyårsafton räcker det att skrivelsen kommer in nästa vardag.

HUR MAN ÖVERKLAGAR

Den som vill överklaga kammarrättens avgörande ska skriva till Högsta förvaltningsdomstolen. Skrivelsen ställs alltså till Högsta förvaltningsdomstolen *men ska skickas eller lämnas till kammarrätten*.

Överklagandet ska ha kommit in till kammarrätten *inom två månader* från den dag då klaganden fick del av beslutet. Tiden för överklagande för det allmänna räknas dock från den dag beslutet meddelades.

För en enskild klagande är sista dagen för överklagande två månader från den dag då han/hon fick del av kammarrättens beslut. Om klaganden fick del av kammarrättens beslut t.ex. den 30 juni måste skrivelsen med överklagande ha kommit in senast den 30 augusti. Om klaganden fick del av beslutet t.ex. den 31 juli, som inte har någon motsvarighet två månader senare, löper tiden i stället ut på slutmånadens sista dag, dvs. i det här exemplet den 30 september. Om sista dagen för överklagande infaller på en lördag, söndag eller helgdag, midsommar, jul- eller nyårsafton, räcker det att skrivelsen kommer in nästa vardag.

För att ett överklagande ska kunna tas upp i Högsta förvaltningsdomstolen krävs att *prövningstillstånd* meddelas. Högsta förvaltningsdomstolen lämnar prövningstillstånd om det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas eller om det finns synnerliga skäl till sådan prövning, såsom att det finns grund för resning eller att målets utgång i kammarrätten uppenbarligen beror på grovt förbiseende eller grovt misstag.

Om prövningstillstånd inte meddelas står kammarrättens beslut fast. Det är därför viktigt att det klart och tydligt framgår av överklagandet till Högsta förvaltningsdomstolen varför man anser att prövningstillstånd bör meddelas.

Skrivelsen med överklagande ska innehålla följande uppgifter;

1. den klagandes namn, person-/organisationsnummer, postadress, e-postadress och telefonnummer till bostaden och mobiltelefon. Dessutom ska adress och telefonnummer till arbetsplatsen och eventuell annan plats där klaganden kan nå för delgivning lämnas om dessa uppgifter inte tidigare uppgetts i målet. Om klaganden anlitar ombud, ska ombudets namn, postadress, e-postadress, telefonnummer till arbetsplatsen och mobiltelefonnummer anges. Om någon person- eller adressuppgift ändras är det viktigt att anmälan snarast görs till Högsta förvaltningsdomstolen
2. det beslut som överklagas med uppgift om kammarrättens namn, målnummer samt dagen för beslutet
3. de skäl som klaganden vill åberopa för sin begäran om att få prövningstillstånd
4. den ändring av kammarrättens beslut som klaganden vill få till stånd och skälen för detta
5. de bevis som klaganden vill åberopa och vad han/hon vill styrka med varje särskilt bevis.